

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช ๒๕๔๖

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้พัฒนาการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างจริงจัง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ซึ่งขณะนั้นเรียกตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๓๕ ว่าการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อให้การศึกษาในระดับนี้มีมาตรฐานเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มอบหมายให้กรมวิชาการ จัดทำแนวการจัดประสบการณ์และพัฒนาเป็นหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๐ และประกาศให้โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษาทั่วประเทศใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๑ เป็นต้นไป

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาขึ้น เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ คณะกรรมการชุดดังกล่าวได้ประชุมพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร ก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้ร่างหลักสูตรก่อนประถมศึกษาฉบับปรับปรุงและนำเสนอเข้าที่ประชุมรับฟังความคิดเห็น ซึ่งผู้เข้าประชุมมีทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ประชาชนทั่วไป ตลอดจนพ่อแม่และผู้ปกครอง มติที่ประชุมให้เปลี่ยนชื่อหลักสูตรก่อนประถมศึกษาเป็น หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยได้มีการประชุมพิจารณาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ที่สุด ทั้งนี้ด้วยความร่วมมือจากคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาและคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร นักวิชาการศึกษา ศิษยานุเทศ์ ครูและผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่างๆ จนได้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูเด็กและผู้สอน ใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเพื่อให้สถานศึกษาและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกหน่วยงานทุกสังกัดที่เกี่ยวข้อง ได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเป็นมาตรฐานเดียวกันและเพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้เติบโตมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุล เหมาะสมกับวัย เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข และเติบโตเป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพต่อไป กระทรวงศึกษาธิการหวังว่าหลักสูตรฉบับนี้จะเป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดู และจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้แก่ผู้เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี และสามารถนำไปใช้จัดประสบการณ์ ให้แก่เด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการปฐมวัยศึกษา สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นที่แวดล้อมเด็กและบรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ขอขอบคุณคณะกรรมการและหน่วยงานต่างๆ ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งมา ณ โอกาสนี้

(นางกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	๑
คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก ๓๕๓ /๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๖ เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖	
ความนำ	๓
ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย	๕
หลักการ	๕
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี	๖
จุดหมาย	๗
คุณลักษณะตามวัย	๗
สาระการเรียนรู้	๑๕
การจัดประสบการณ์	๑๗
การประเมินพัฒนาการ	๒๐
การใช้หลักสูตร	๒๐
การจัดการศึกษาปฐมวัย (เด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี) สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ	๒๒
การเชื่อมต่อของการศึกษาปฐมวัย(เด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี)กับการเรียนรู้- ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	๒๒
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ ๓ - ๕ ปี	๒๕
จุดหมาย	๒๖
คุณลักษณะตามวัย	๒๖
ระยะเวลาเรียน	๓๐
สาระการเรียนรู้	๓๐
การจัดประสบการณ์	๓๔
การประเมินพัฒนาการ	๓๖
การจัดหลักสูตรสถานศึกษา	๓๗
การจัดการศึกษาปฐมวัย (เด็กอายุ ๓-๕ ปี) สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ	๓๘
การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑	๓๘
การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน	๔๐
ภาคผนวก	๔๑
คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖	๔๒

ความนำ

สภาพวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงได้สร้างความกดดันให้เกิดความจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของไทยให้สามารถผลิตผู้ที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมและจริยธรรม อีกทั้งรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ จากผลงานวิจัยทางการแพทย์* พบว่าเด็กปฐมวัยไทยจำนวนมากถึง ๑ ใน ๖ มีพัฒนาการล่าช้าไม่สมวัยโดยมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นตามอายุแสดงว่าเด็กเหล่านี้ขาดโอกาสเรียนรู้และขาดการอบรมเลี้ยงดู ที่เหมาะสม รวมทั้งจำนวนเด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาพิเศษมีเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงปัญหา มีการเฝ้าระวังและดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กอายุต่ำกว่า ๖ ปีทุกกลุ่มตั้งแต่แรกเกิดตลอดจนมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการและศักยภาพของเด็ก

ปัญหาของสังคมประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อเด็กปฐมวัยไทย คือ ความอ่อนแอของสถาบันครอบครัวในการทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็ก เด็กปฐมวัยจำนวนหนึ่งอาจได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมอันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต นอกจากนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อสุขภาพอนามัยและพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย รวมทั้งการหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมต่างๆ จากภายนอกส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต ทำให้จำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของการดำรงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมในสังคมตนเอง การพัฒนาเด็กที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตทางสังคมของเด็กซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกันไปจึงมีความสำคัญ

ในโลกที่ความรู้และเทคโนโลยีเกิดขึ้นมากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์ไม่สามารถจดจำทุกอย่าง อีกทั้งความรู้ไม่ได้อยู่นิ่งหรือเกิดขึ้นอย่างช้าพอที่จะเรียนรู้ผ่านผู้รู้คนใดคนหนึ่งอีกต่อไป มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถเติบโตและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตและต้องเริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยการปลูกฝังให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการรับรู้ เรียนรู้ และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ กลั่นกรองข้อมูล เลือกใช้และนำมาใช้ในสถานการณ์ที่ ตนต้องการได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้มนุษย์ยังจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้จากผู้อื่นและมีลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นยินดีที่จะแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนหยิบยื่นโอกาสในการเรียนรู้ให้ คุณสมบัติที่เอื้อต่อการเจริญงอกงามตลอดชีวิตดังกล่าวจำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัยและต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

*นิตยา คชภักดี และคณะ. การส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการของเด็กโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน

กรุงเทพฯ : กราฟิกันเอดเวอริ์ไทซิง, ๒๕๔๕.

จากกระแสความเปลี่ยนแปลงในสังคมที่ผ่านมา พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนเห็นคุณค่าของการศึกษาและตระหนักถึงสิทธิของบุตรหลานที่จะต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้คนในชุมชนจำนวนมากเริ่มมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของตน รวมทั้งตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ความเปลี่ยนแปลงทางความคิดดังกล่าวก่อให้เกิดความคาดหวังและผลักดันให้เกิดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งกำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้การศึกษาที่จัดโดยสถานศึกษาทุกแห่งมีมาตรฐานทัดเทียมกัน

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพและมาตรฐานนั้นจำเป็นต้องมีการนำหลักสูตรลงสู่การปฏิบัติเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้ที่เหมาะสม ดังนั้นจึงได้มีการกำหนดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖ ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำหลักสูตรฉบับนี้ไปพัฒนาเด็กได้ถูกต้องเหมาะสมมีประสิทธิภาพและมาตรฐานเดียวกัน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง ๕ ปี* บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม-วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรักความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

* ๕ ปี หมายถึง อายุ ๕ ปี ๑๑ เดือน ๒๙ วัน

หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้

๑. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัย ทุกประเภท
๒. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
๓. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
๔. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
๕. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี จัดขึ้นสำหรับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กเป็นรายบุคคล

จุดหมาย

การพัฒนาเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี มุ่งส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

๑. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขภาพดี
๒. ใช้อวัยวะของร่างกายได้คล่องแคล่วประสานสัมพันธ์กัน
๓. มีความสุขและแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย
๔. รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว
๕. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
๖. สื่อความหมายและใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย
๗. สนใจเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัว

คุณลักษณะตามวัย

ช่วง ๓ ปีแรกของชีวิตวัยเด็กเป็นช่วงระยะที่สำคัญที่สุด เนื่องจากสมองของเด็กมีการเจริญเติบโตและพัฒนาอย่างรวดเร็ว พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาโดยที่พัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุอาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดตามวุฒิภาวะหรือความพร้อมของเด็กและมีการพัฒนาเป็นลำดับขั้นอย่างต่อเนื่องตามวัยถ้าสังเกตพบว่าเด็กไม่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูจำเป็นต้องพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์ทันที คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี มีดังนี้

เด็กแรกเกิด – ๒ เดือน

พัฒนาการด้านร่างกาย

- ผงกหัวหันซ้ายขวาในท่าคว่ำได้
- พลิกตัวตะแคงข้างได้เมื่อนอนหงาย
- จ้องมองได้ มองเห็นในระยะห่าง ๘-๑๒ นิ้ว
- จับถือของได้นาน ๒-๓ นาที

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- ตกใจง่าย เมื่อได้ยินเสียงดัง
- ทำเสียงในคอเบาๆเมื่อรู้สึกพอใจ

พัฒนาการด้านสังคม

- สบตา จ้องหน้าแม่
- ยิ้มได้
- หุคร้องไห้เมื่อมีคนอุ้ม
- ชอบให้มีคนเล่นด้วย

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- หุคฟังหันหาเสียง
- ทำเสียงอ้อแอ้
- ใช้เสียงร้องที่ต่างกันเมื่อหิวหรือเจ็บ
- สนใจมองใบหน้าคนมากกว่าสิ่งของ

เด็กอายุ ๒-๔ เดือน

พัฒนาการด้านร่างกาย

- ชันคอในท่าคว่ำได้
- เขยิบขาขึ้นพื้นได้เมื่อจับยื่น
- เริ่มคว้าจับสิ่งของ
- มองตามสิ่งที่เคลื่อนไหวซ้าย/ขวา บน/ล่าง ได้

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- ยิ้มง่าย หัวเราะเสียงดังเมื่อพอใจ
- แสดงอารมณ์ ความรู้สึกทางสีหน้า

พัฒนาการด้านสังคม

- ร้องไห้เพื่อบอกความต้องการ เงียบเสียงเมื่อเห็นหน้าคน
- ส่งเสียงโต้ตอบเสียงพูดและรอยยิ้มของแม่
- สนใจมองและยิ้มให้กับตนเองในกระจก

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- จำหน้าแม่และคนในครอบครัวได้
- ส่งเสียงอ้อแอ้ พยายามทำเสียงต่างๆ ในคอ
- หยุดฟังเสียง หันตามเสียงเกาะ
- สนใจจ้องมองสิ่งที่เคลื่อนไหวหรือมีเสียง

เด็กอายุ ๔-๖ เดือน**พัฒนาการด้านร่างกาย**

- นอนคว่ำ ยกศีรษะ ยันหน้าอกได้สูง
- นั่งได้โดยพ่อแม่ต้องประคอง
- คืบ พลิกคว่ำพลิกหงาย
- มองตามสิ่งที่ผ่านไปเร็วได้
- ไหว้คว่ำ ไข่มือกว่าหยิบของได้มากขึ้น

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- ส่งเสียงแสดงอารมณ์ต่าง ๆ
- รู้จักแสดงปฏิกิริยาต่อต้านเมื่อไม่พอใจ

พัฒนาการด้านสังคม

- หันหาเสียงเรียกชื่อ
- ยิ้มให้คนอื่น

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- จำหน้าแม่และคนคุ้นเคยได้
- ส่งเสียงตามเมื่อได้ยินเสียงพูดหรือมีใครมาพูดด้วย
- เข้าใจคำเรียกชื่อคนหรือสิ่งของง่ายๆ

- ขอบมองสำรวจสิ่งของ สนใจรายละเอียดต่างๆ

เด็กอายุ ๖-๘ เดือน

พัฒนาการด้านร่างกาย

- หันหน้าและเอี้ยวตัวไปมาได้ดี
- นั่งทรงตัวได้เอง
- ลุกขึ้นนั่งเองได้
- ยกตัวในท่าคลาน
- คลานได้
- เอื้อมมือหยิบของด้วยมือข้างเดียว
- เปลี่ยนมือถือของได้

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- ผูกพันกับพ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด
- เริ่มกลัวคนแปลกหน้า
- แสดงอารมณ์เปิดเผยตามความรู้สึก
- รู้จักแสดงท่าทางดีใจ หัวเราะ อาย

พัฒนาการด้านสังคม

- เลียนแบบกิริยาท่าทางของคน
- แสดงออกถึงการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- พยายามเลียนแบบเสียงต่างๆ ที่ได้ยิน
- พูดคุยคนเดียว
- ทำเสียงซ้ำ ๆ เช่น มามา หม่ำหม่ำ
- ชอบสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวโดยเอาเข้าปาก
- สนใจรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ของสิ่งของ

เด็กอายุ ๘-๑๒ เดือน

พัฒนาการด้านร่างกาย

- คลานได้คล่อง คลานขึ้นบันไดได้

- นั่งตัวตรงได้
- เกาะยืนได้ช่วงสั้นๆ
- เกาะเดินได้
- ยืนได้ชั่วครู่ และนั่งลงจากทำยืนได้
- หยิบของใส่ถ้วยและหยิบออกได้
- หยิบของขึ้นเล็กด้วยนิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ได้
- คบมือ โบกมือได้
- ใช้มือทั้งสองข้างทำงานคนละอย่างได้
- มองตามของตก

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- เริ่มรู้จักทำตามใจตนเอง
- ผูกพันกับผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด

พัฒนาการด้านสังคม

- คิดแม่ กลัวการแยกจาก
- เข้าใจท่าทางและสีหน้าคนอื่น
- กลัวคนแปลกหน้าและสถานที่ใหม่ ๆ
- เลียนแบบสีหน้า ท่าทางและเสียง
- ชี้ออกความต้องการได้
- ให้ความร่วมมือเมื่อแต่งตัว
- แยกตัวเองและเงาในกระจกได้

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- รู้จักเชื่อมโยงคำพูดกับการกระทำ เช่น “ไม่” จะสั่นหัว
“บ้าย บาย” จะโบกมือ
- ชอบฟังคำซ้ำๆ เสียงสูงๆต่ำๆ
- รู้ว่าคำต่าง ๆ เป็นสัญลักษณ์ของวัตถุนั้น ๆ เช่น ถ้าพูดว่านกจะชี้ไปที่ท้องฟ้า
- เริ่มพูดเป็นคำๆ ได้บ้าง เช่น พ่อ แม่
- เรียนรู้คำใหม่เพิ่มขึ้น
- ค้นหาของที่ปิดซ่อนจากสายตาได้

เด็กอายุ ๑๒-๑๘ เดือน

พัฒนาการด้านร่างกาย

- ลุกขึ้นยืนเองได้
- เดินได้เอง
- ขึ้นบันไดโดยมีคนจูง
- เริ่มวิ่งได้
- เล่นกลิ้งลูกบอลเบา ๆ ได้
- ถอดเสื้อผ้าง่ายๆ เองได้ เช่น กางเกงเอวรูด ถุงเท้า
- ก้มลงหยิบของที่พื้นได้โดยไม่หกล้ม

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- พยายามทำสิ่งต่างๆด้วยตนเอง ขัดใจจะโกรธ
- แสดงท่าทางพอใจเมื่อได้ยินเสียงเพลง เช่น โยกตัวไปตามจังหวะเพลง
- อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย ชอบขว้างของเวลาโกรธ

พัฒนาการด้านสังคม

- เข้าใจท่าทางและสีหน้าคนอื่น
- สนใจการกระทำของผู้ใหญ่
- เริ่มช่วยเหลือตนเองได้
- ชอบเล่นคนเดียว แต่มีผู้ใหญ่ในสายตา
- หวงของ

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- รู้จักชื่อตนเอง
- แสดงความคิดและจินตนาการ
- เริ่มเปล่งเสียงหรือกล่าวคำพูดเกี่ยวกับการกระทำที่ทำอยู่
- เข้าใจคำพูดง่ายๆ ได้
- พูดเป็นคำๆ ได้มากขึ้น
- ทักทายโดยการใช้นิ้วชี้พร้อมท่าทางอย่างเหมาะสม
- สนใจสำรวจสิ่งรอบตัว
- ลองผิคลองถูกเพื่อแก้ปัญหา
- จีดเขียนเส้นยุ่งๆ ได้

เด็กอายุ ๑๘-๒๔ เดือน

พัฒนาการด้านร่างกาย

- เดินไปข้างหน้าหรือด้านข้าง
- เดินถอยหลัง
- กระโดดสองขาอยู่กับที่ได้
- เดินขึ้นบันได โดยจับราว
- คืบหรือผลักสิ่งของขณะเดิน
- ใช้ข้อมือได้มากขึ้น เช่น หมุนมือ หมุนสิ่งของ ฯลฯ

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- กลัวความมืด กลัวเสียงดัง กลัวการถูกทิ้งให้อยู่คนเดียว
- ใช้คำพูดแสดงอารมณ์ เช่น ไม่เอา ออกไป
- ต้องการความเป็นตัวของตัวเองต่อต้านคำสั่ง

พัฒนาการด้านสังคม

- ใช้ช้อนตักอาหารเองได้ แต่หกเลอะเทอะบ้าง
- คืบน้ำจากแก้วได้เอง
- ชอบมีส่วนร่วมในงานบ้าน
- บอกสิ่งที่ต้องการด้วยคำพูดง่ายๆ ได้
- รู้จักการขอ

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- พูดคำต่อกัน เช่น ไปเที่ยว กินข้าว ฯลฯ
- เลียนแบบคำพูดที่ผู้ใหญ่พูด
- ชอบฟังนิทานเรื่องสั้น ๆ
- พยายามทำตามคำสั่ง
- มีความเข้าใจเรื่องเวลาจำกัดมาก รู้แต่เพียง เดี่ยวนี้ เดี่ยวก่อน
- เรียกหรือชี้ส่วนต่างๆ ของร่างกายได้
- เริ่มจำชื่อวัตถุสิ่งของที่พบเห็นบ่อยๆ ได้
- จินตเขียนเส้นต่างๆ แต่ยังไม่ชัดเจน
- วางของซ้อนกันได้ ๓ ชั้น

เด็กอายุ ๒๔-๓๖ เดือน

พัฒนาการด้านร่างกาย

- วิ่งคล่องขึ้นแต่ไม่สามารถหยุดได้ทันที
- เดินถอยหลังได้
- เดินขึ้นลงบันไดได้เอง โดยวางเท้าทั้ง ๒ ข้างบนบันไดขั้นเดียว
- สลับเท้าขึ้นบันไดได้เมื่ออายุอย่าง ๓ ปี
- หยิบของชิ้นเล็ก ๆ ได้ แต่หลุดมือง่าย
- จับดินสอแท่งใหญ่ ๆ ได้ด้วยนิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- แสดงอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ด้วยคำพูด
- มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เมื่อได้รับการยอมรับหรือชมเชย
- มีความเป็นตัวของตัวเอง

พัฒนาการด้านสังคม

- เล่นร่วมกับคนอื่น แต่ต่างคนต่างเล่น
- เริ่มรู้จักเล่นเป็นกลุ่มกับเด็กอื่น
- พยายามช่วยตัวเองในเรื่องการแต่งตัว
- รู้จักขอและเริ่มรู้จักให้
- เริ่มรู้จักรอคอย

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- มีช่วงความสนใจกับของบางอย่างได้นาน ๓-๕ นาที
- ชอบดูหนังสือภาพ
- ชอบฟังบทกลอน นิทาน คำคล้องจอง
- สนใจค้นคว้า สืบรวจสิ่งต่าง ๆ
- เริ่มประโยคคำถาม “อะไร”
- สนใจอยากรู้อยากเห็นสิ่งรอบตัว
- จี๊ดเขียนเส้นตรงเป็นแนวตั้งได้
- วางของซ้อนกันได้ ๔-๖ ชั้น

สาระการเรียนรู้

เด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปีสามารถรับรู้และเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัวได้ตั้งแต่เกิด พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูถือเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ โดยวางรากฐานการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆที่อยู่ใกล้ตัวและกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวในชีวิตประจำวัน ซึ่งเด็กจะรับรู้และเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง ๕ และการเคลื่อนไหว จากเรื่องที่น่าไปสู่วิธีที่ซับซ้อนมากขึ้น ตามความสามารถของวัย การอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กให้เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจ พัฒนาการ และความสามารถของเด็กจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงประสบการณ์สำคัญและสาระที่เด็กในวัยนี้ควรเรียนรู้ ตลอดจนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่จะเชื่อมโยงความคิดในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

สาระการเรียนรู้กำหนดเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

๑. ประสบการณ์สำคัญประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นในตัวเด็ก เพื่อพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะในระยะแรกเริ่มชีวิตหรือช่วงระยะปฐมวัยมีความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นรากฐานของพัฒนาการก้าวต่อไปของชีวิตบุคคลแต่ละคน ตลอดจนเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสามารถ แรงจูงใจ ใฝ่เรียนรู้ ใฝ่ดี และความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองของเด็กที่จะส่งผลต่อเนื่องจาก ช่วงวัยเด็ก ไปสู่วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ ประสบการณ์สำคัญจะเกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมทุกด้านที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆรอบตัวในวิถีชีวิตของเด็กและในสังคมภายนอก อันจะส่งผลเป็นทักษะ พื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาต่อเนื่องไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และ สติปัญญา ประกอบด้วยการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูในการสนับสนุนให้เด็กได้มีประสบการณ์ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ การเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกาย การสร้างความรัก ความผูกพันกับคนใกล้ชิด การปฏิสัมพันธ์กับผู้คนและสิ่งต่างๆรอบตัว และการรู้จักใช้ภาษาสื่อความหมาย ดังนั้นการฝึกทักษะต่างๆผ่านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและการเล่นเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบลองผิดลองถูก สำรวจ ทดลอง และลงมือกระทำจริง การปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของบุคคล และธรรมชาติรอบตัวเด็กตามบริบทของสภาพแวดล้อมจำเป็นต้องมีการจัดประสบการณ์สำคัญแบบองค์รวมที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ดังต่อไปนี้

๑.๑ **ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย** เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ (กล้ามเนื้อแขน-ขา-ลำตัว) กล้ามเนื้อเล็ก (กล้ามเนื้อมือ-นิ้วมือ) และการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาท (กล้ามเนื้อมือ-ประสาทตา) ในการทำกิจกรรมประจำวันหรือทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเคลื่อนไหวส่วนต่างๆของร่างกายตามจังหวะดนตรี การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส การเล่นออกกำลังกลางแจ้ง เป็นต้น

ประสบการณ์สำคัญที่ควรส่งเสริม ประกอบด้วย การเคลื่อนไหวและการทรงตัว การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อและระบบประสาท เด็กควรมีโอกาสเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและการเล่นในสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ได้รับประสบการณ์การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างแขนกับขา มือกับปาก มือกับตาไปด้วยกัน

๑.๒ **ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ** เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย มีความสุข ร่าเริง แจ่มใส ได้พัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเอง จากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ใน ชีวิตประจำวัน เช่น เล่น ฟังนิทาน ท่องคำคล้องจอง ร้องเพลง เป็นต้น

ประสบการณ์สำคัญที่ควรส่งเสริม ประกอบด้วย การรับรู้อารมณ์หรือความรู้สึกของตนเอง การแสดงอารมณ์ที่เป็นสุข การควบคุมอารมณ์และการแสดงออก พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้เด็กรู้สึกเป็นที่รัก อบอุ่น มั่นคง เกิดความรู้สึกปลอดภัยไว้วางใจ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กสร้างความรู้สึที่ดีต่อตนเองและเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

๑.๓ **ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม** เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆรอบตัวในชีวิตประจำวัน ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เช่น เล่นอย่างอิสระ เล่นรวมกลุ่มกับผู้อื่น แบ่งปันหรือให้ รู้จักรอคอย ใช้ภาษาบอกความต้องการ ช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันได้

ประสบการณ์สำคัญที่ควรส่งเสริม ประกอบด้วย การช่วยเหลือตนเอง การปรับตัว อยู่ในสังคม เด็กควรมีโอกาสได้เล่นรวมกลุ่มหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นเด็กวัยเดียวกันหรือต่างวัย เพศเดียวกันหรือต่างเพศหรือผู้ใหญ่อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนฝึกให้ช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันตามวัยที่เด็กสามารถทำได้

๑.๔ **ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา** เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้และเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัวในชีวิตประจำวันผ่านประสาทสัมผัสทั้ง ๕ และการเคลื่อนไหว ได้พัฒนาการใช้ภาษาสื่อความหมายและความคิด รู้จักสังเกตคุณลักษณะต่างๆไม่ว่าจะเป็นสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง ผิวสัมผัส จดจำชื่อเรียกสิ่งต่างๆรอบตัว มีการฝึกการใช้วัยะรับสัมผัสต่างๆ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนังในการแยกแยะสิ่งที่รับรู้และเรียนรู้เกี่ยวกับความเหมือน ความแตกต่าง และมิติสัมพันธ์

ประสบการณ์สำคัญที่ควรส่งเสริม ประกอบด้วย การสังเกต การฟัง การคิด การแก้ปัญหา และภาษา เด็กควรได้รับการชี้แนะให้รู้จักคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งต่างๆรอบตัว สังเกตวัตถุหรือสิ่งของที่มีสีสันและรูปร่างที่แตกต่างกัน เด็กควรได้ฝึกการฟังเสียงต่างๆรอบตัว โดยเฉพาะเสียงพูดหยอกล้อโต้ตอบของพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู เพื่อกระตุ้นให้เด็กออกเสียงและเลียนเสียงจนพัฒนาเป็นคำพูดที่สื่อความหมายได้มากขึ้น เด็กควรมีโอกาสสำรวจ ค้นคว้า ทดสอบทดลองวัตถุสิ่งของที่เป็นของจริง สิ่งของที่เลียนแบบของจริง และสิ่งของที่ไม่มีรูปแบบชัดเจน ตลอดจนฝึกให้เด็กได้คิดวางแผน คิดตัดสินใจ หรือคิดแก้ปัญหาในเรื่องที่ง่ายๆ ด้วยตนเอง และให้เด็กได้แสดงออกถึงจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ต่างๆออกมาเป็นภาพวาดหรือบอกเล่าเรื่องราวต่างๆตามความสามารถของวัย

๒. สารที่ควรเรียนรู้

สารที่จะให้เด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี เรียนรู้ควรเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวเด็กเป็นลำดับแรก แล้วจึงขยายไปถึงเรื่องที่อยู่ไกลตัวเด็ก ซึ่งข้อมูลที่เด็กเริ่มต้นเรียนรู้มาจากการพูดคุยโต้ตอบ ชี้ชวนให้ดู สอน หรือพูดบอกโดยพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู ให้เด็กรู้จักชื่อเรียกและคุณสมบัติของสิ่งต่างๆ ใกล้ตัวเด็ก สารที่ควรเรียนรู้มีดังนี้

๒.๑ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรจะได้รู้จักชื่อของตนเอง เริ่มต้นจาก ชื่อเล่น ได้รู้จักรูปร่าง หน้าตาและชื่อเรียกส่วนต่างๆของร่างกาย ตลอดจนได้สำรวจความสามารถของตนเองในการทำสิ่งต่างๆได้ เช่น คลานได้ หยิบของได้ เป็นต้น

๒.๒ เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรมีโอกาสรู้จักชื่อของพ่อแม่ พี่น้องและบุคคลต่างๆในครอบครัว ตลอดจนมีโอกาสได้พบปะ พูดคุย ทำความรู้จักกับชื่อเรียกหรือสรรพนามแทนตัวของญาติหรือผู้เลี้ยงดู รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในครอบครัว ชุมชนและสังคม-วัฒนธรรมที่อยู่ใกล้ตัวในชีวิตประจำวัน เช่น เล่นกับพี่น้องในบ้าน ไปตลาดกับแม่ เป็นต้น

๒.๓ ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรจะได้รู้จักชื่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตรอบตัว รวมทั้งมีการเชื่อมโยงลักษณะหรือคุณสมบัติอย่างง่าย ๆ ของสิ่งต่างๆในธรรมชาติที่พบเห็นในชีวิตประจำวันจากการชี้แนะหรือสำรวจ

๒.๔ สิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก เด็กควรจะได้รู้จักชื่อของวัตถุสิ่งของ เครื่องใช้หรือของเล่นที่อยู่รอบตัว รวมทั้งมีการเชื่อมโยงลักษณะหรือคุณสมบัติอย่างง่าย ๆ ของสิ่งต่างๆที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก เช่น สี รูปร่าง รูปร่าง ขนาด ผิวสัมผัส เป็นต้น

การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม ได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งสามารถจัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น ดังนี้

๑. หลักการจัดประสบการณ์ ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่อไปนี้

๑.๑ เลี้ยงดูเด็กให้มีสุขภาพที่ดีและปลอดภัย

- ๑.๒ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กด้วยวาจาและท่าทีที่อบอุ่นเป็นมิตร
- ๑.๓ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการและพัฒนาการของเด็ก
- ๑.๔ จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ตามวัยของเด็ก
- ๑.๕ ประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- ๑.๖ ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

๒. แนวการจัดประสบการณ์

- ๒.๑ ดูแลสุขภาพอนามัยและตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกายและจิตใจของเด็ก
- ๒.๒ สร้างบรรยากาศของความรัก ความอบอุ่น ความไว้วางใจ และความมั่นคงทางอารมณ์
- ๒.๓ จัดประสบการณ์ตรงให้เด็กได้เลือก ลงมือกระทำและเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง ๕ และการเคลื่อนไหวผ่านการเล่น
- ๒.๔ เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แวดล้อมและสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กอย่างหลากหลาย
- ๒.๕ จัดสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้และของเล่นที่สะอาด ปลอดภัยเหมาะสมกับเด็ก
- ๒.๖ ใช้การสังเกตและติดตามการเจริญเติบโตและพัฒนาการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- ๒.๗ ให้ครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก

๓. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะพื้นฐานของเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดกิจกรรมควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของเด็กตามวัย โดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการอบรมเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตประจำวันและการเล่นของเด็กตามธรรมชาติที่เหมาะสมกับวัย ดังนี้

- ๓.๑ การฝึกสุขนิสัยและลักษณะนิสัยที่ดี เป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมสุขนิสัยที่ดีในเรื่องการรับประทานอาหาร การนอน การทำความสะอาดร่างกาย การขับถ่าย ตลอดจนปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในการดูแลสุขภาพอนามัยและการแสดงมารยาทที่สุภาพ นุ่มนวลแบบไทย
- ๓.๒ การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง ๕ เป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ในการมองเห็น การได้ยินเสียง การลิ้มรส การได้กลิ่น และการสัมผัสจับต้องสิ่งต่างๆ ที่แตกต่างกัน

ในด้านขนาด รูปร่าง ความยาว สี น้ำหนัก และผิวสัมผัส เช่น การเล่นมองตนเองกับกระจกเงา การเล่นของเล่นที่มีพื้นผิวแตกต่างกัน เป็นต้น

๓.๓ การฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือ-ตา เป็นกิจกรรมที่ฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมือ นิ้วมือให้พร้อมที่จะหยิบจับ ฝึกการทำงานอย่างสัมพันธ์กันระหว่างมือและตา รวมทั้งฝึกให้เด็กรู้จักคาดคะเน หรือระยะเวลาของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเทียบกับตัวเองในลักษณะใกล้กับไกล เช่น มองโมบายส์ที่มีสีและเสียง ร้อยลูกปัดเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ เล่นหยอดบล็อกรูปทรงลงกล่อง ตอกหมุด โยนรับลูกบอล ตักน้ำหรือทรายใส่ภาชนะ เป็นต้น

๓.๔ การเคลื่อนไหวและการทรงตัว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อแขนกับขา มือกับนิ้วมือ และส่วนต่างๆของร่างกายในการเคลื่อนไหวหรือออกกำลังกายทุกส่วน โดยการจัดให้เด็กเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก ตามความสามารถของวัย เช่น คว้า คลาน ยืน เดิน เล่นนิ้วมือ เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตามเสียงดนตรี วิ่งไล่จับ ปีนป่ายเครื่องเล่นสนาม เล่นชิงช้า ม้าโยก ลากขูงของเล่นมีล้อ จักรยานสามล้อ เป็นต้น

๓.๕ การส่งเสริมด้านอารมณ์จิตใจ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเลี้ยงดูในการตอบสนองความต้องการของเด็กด้านจิตใจ โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่นและมีความสุข เช่น อุ้ม โอบกอด ตอบสนองต่อความรู้สึกที่เด็ก แสดงออก เป็นต้น

๓.๖ การส่งเสริมทักษะทางสังคม เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู และบุคคลใกล้ชิด โดยการพูดคุยหยอกล้อหรือเล่นกับเด็กหรือ พาเด็กไปเดินเล่นนอกบ้าน พบปะเด็กอื่นหรือผู้ใหญ่ เช่น เล่นจ๊ะเอ๋ พาไปบ้านญาติ เป็นต้น

๓.๗ การส่งเสริมทักษะทางภาษา เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กได้เปล่งเสียงเลียนเสียงพูดของผู้คน เสียงสัตว์ต่างๆ รู้จักชื่อเรียกของตนเอง ชื่อพ่อแม่หรือผู้คนใกล้ชิดและชื่อสิ่งต่างๆรอบตัว ตลอดจนรู้จักสื่อความหมายด้วยคำพูดและท่าทาง เช่น ชีวชนและสอนให้รู้จักชื่อเรียกสิ่งต่างๆจากของจริง เล่านิทานหรือร้องเพลงง่ายๆให้ฟัง เป็นต้น

๓.๘ การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดตามจินตนาการของตนเอง เช่น ขีดเขียนวาดรูปเล่นสมมติ ทำกิจกรรมศิลปะ เล่นของเล่นสร้างสรรค์ เป็นต้น

การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี ควรประเมินทุกช่วงอายุ เพราะ เด็กเล็กมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและสมองอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วงขวบปีแรกและมีความเสี่ยงต่อสภาพความผิดปกติต่างๆ จึงจำเป็นต้องเฝ้าระวังและติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก ควรสังเกตพัฒนาการเด็กจากคุณลักษณะตามวัย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กแต่ละคน หากพบความผิดปกติ ต้องรีบพาไปพบแพทย์หรือผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก เพื่อหาทางแก้ไขหรือบำบัด พื้นฟูโดยเร็วที่สุด โดยมีหลักในการประเมินพัฒนาการ ดังนี้

๑. ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน
๒. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง
๓. ประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในกิจกรรมต่างๆ และกิจกรรมประจำวันหรือสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดกับเด็ก
๔. บันทึกพัฒนาการลงในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข หรือของหน่วยงานอื่น
๕. นำผลที่ได้จากการประเมินพัฒนาการ ไปพิจารณาจัดกิจกรรม เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้และมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย

การใช้หลักสูตร

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก จะนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ที่มุ่งเน้นการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมการเรียนรู้ ควรดำเนินการดังนี้

๑. การใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง ๓ ปีควรได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัว แต่เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ประกอบกับครอบครัวส่วนใหญ่มักจะเป็นครอบครัวเดี่ยว พ่อแม่ต้องนำเด็กไปรับการเลี้ยงดูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งเปรียบเสมือนบ้านที่สองของเด็ก ดังนั้นผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและผู้เกี่ยวข้องในการเลี้ยงดูเด็กควรดำเนินการใช้ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามปรัชญาและหลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มุ่งเน้นการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน รวมทั้งการประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ดังนั้นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรจัดให้มีการดำเนินการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

๑.๑ การเตรียมการใช้หลักสูตร

๑.๑.๑ ศึกษารวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ เช่น วิธีการอบรมเลี้ยงดูและความต้องการของพ่อแม่ ผู้ปกครอง วัฒนธรรมและความเชื่อของท้องถิ่น ความพร้อมของสถาน-พัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย ฯลฯ นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อกำหนด เป้าหมายการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก แต่ละช่วงอายุ

๑.๑.๒ จัดหาผู้เลี้ยงดูเด็กหรือผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถและ ประสบการณ์ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาเด็ก และจัดให้มีเอกสารหลักสูตรและคู่มือต่างๆอย่างเพียงพอที่จะใช้เป็นแนวทางดำเนินงาน ตลอดจนพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และมีความเข้าใจในเป้าหมายของการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างชัดเจน

๑.๒. การดำเนินการใช้หลักสูตร

การนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามปรัชญา หลักการ และ จุดหมาย มีแนวทางดำเนินงานดังนี้

๑.๒.๑ การจัดทำสาระของหลักสูตร ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

- ศึกษาจุดหมายหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรระบุถึง ความสามารถหรือพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องเกิดขึ้นหลังจากเด็กได้รับประสบการณ์ที่ เหมาะสมในแต่ละช่วงอายุ
- กำหนดสาระที่ควรเรียนรู้ในแต่ละช่วงอายุอย่างกว้างๆให้ครอบคลุม พัฒนาการทั้ง ๔ ด้าน โดยผ่านประสบการณ์สำคัญและมีลำดับขั้นตอนของ การเรียนรู้จากง่ายไปหายาก หรือจากสิ่งใกล้ตัวไปไกลตัว
- จัดทำแผนการจัดประสบการณ์พร้อมสื่อการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความยาก ง่ายต่อการรับรู้และเรียนรู้ตามความสามารถของเด็กแต่ละวัยและความแตกต่างทางสังคม-วัฒนธรรมโดย อาจประยุกต์ใช้สื่อที่ทำขึ้นเองได้

๑.๒.๒ การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กต้องมุ่งเน้นการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม การจัดกิจกรรมต่างๆตามกิจวัตรประจำวันและการบูรณาการผ่าน การเล่น

๑.๒.๓ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องจัดบรรยากาศที่ อบอุ่นคล้ายบ้านหรือครอบครัว ตลอดจนดูแลความปลอดภัยของสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งจัดให้มีสื่อและอุปกรณ์ต่างๆที่หลากหลายเหมาะสมกับเด็ก เพื่อสนับสนุนให้เด็กได้รับการพัฒนา อย่างเต็มศักยภาพและเรียนรู้อย่างมีความสุข

๒. การใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู

พ่อแม่ทุกคนมีวิธีการและความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูลูกแตกต่างกันไปตาม แนวความคิดและสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่ตนเองอยู่อาศัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ฉบับนี้จะเป็นแนวทางให้พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยใช้ในการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กให้เจริญเติบโตและพัฒนาเหมาะสมกับวัย ซึ่งมีข้อเสนอแนะในการใช้ ดังนี้

- ๒.๑ ศึกษาปรัชญา หลักการ และจุดหมายของหลักสูตร เพื่อทำความเข้าใจกับแนวทางการพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพโดยยึดเด็กเป็นสำคัญ
- ๒.๒ ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพ การอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยและการเรียนรู้อย่างมีความสุข
- ๒.๓ อบรมเลี้ยงดูและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเหมาะสมกับวัย โดยดูจากสาระการเรียนรู้และการจัดประสบการณ์
- ๒.๔ ติดตามประเมินพัฒนาการทุกด้านของเด็ก โดยการสังเกตและบันทึก การเจริญเติบโตและพัฒนาการตามช่วงอายุที่กำหนด รวมถึงการเฝ้าระวังปัญหาพัฒนาการที่ล่าช้าหรือความผิดปกติที่อาจเกิดขึ้นกับเด็ก ถ้าพบว่าเด็กมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ ควรปรึกษาแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อช่วยเหลือเด็กต่อไป
- ๒.๕ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการ เร็ว ช้าต่างกัน พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูไม่ควรเปรียบเทียบกับเด็กอื่น หรือเลือกปฏิบัติต่อเด็กเฉพาะคน แต่ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านที่บกพร่องหรือด้านที่เด็กขาด โอกาสในการเรียนรู้

การจัดการศึกษาปฐมวัย (เด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี) สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส เด็กที่มีความสามารถพิเศษ สามารถปรับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กแต่ละประเภท โดยเฉพาะเด็กเล็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี มีความเสี่ยงต่อสภาพความผิดปกติ พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูต้องเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด หากพบความผิดปกติต้องช่วยเหลือบำบัด ฟื้นฟูโดยเร็วที่สุด

การเชื่อมต่อของการศึกษาปฐมวัย (เด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี) กับการเรียนรู้ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ก่อนที่เด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปีจะเข้าสู่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรมีการเตรียมตัว พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กในการสร้างรอยต่อการเรียนรู้ของเด็กที่ได้ประสบการณ์จากบ้านสู่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพราะเด็กจะต้องปรับตัวในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคล สถานที่ และสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างไปจากบ้านการเชื่อมต่อซึ่งจะมีผลให้เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ครอบคลุมและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรปฏิบัติดังนี้

๑. ครอบครัว

๑.๑ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก เป็นสิ่งสำคัญมากในการส่งต่อการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กได้แก่

๑.๑.๑ ข้อมูลด้านการเจริญเติบโตทางร่างกาย ได้แก่ ขนาด ความยาวเส้นรอบศีรษะ น้ำหนัก ส่วนสูงควรอยู่ในเกณฑ์ปกติ หากพบว่ามีความผิดปกติ เช่น น้ำหนักน้อยอยู่ในเกณฑ์อันตราย ต้องรีบแก้ปัญหาโดยปรึกษาแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

๑.๑.๒ ข้อมูลด้านพัฒนาการของเด็ก ได้แก่ ความสามารถด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

๑.๑.๓ ข้อมูลด้านสุขภาพและประวัติการเจ็บป่วย ได้แก่ ภาวะโภชนาการ ประวัติการได้รับภูมิคุ้มกันโรค บันทึกการเจ็บป่วยในแต่ละช่วงวัย

๑.๒ บทบาทพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก มีดังนี้

๑.๒.๑ ต้องมีความพร้อมในการให้ข้อมูลพื้นฐานของเด็ก โดยให้รายละเอียดตามผลการบันทึกในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขหรือของหน่วยงานอื่น

๑.๒.๒ เป็นแบบอย่างที่ดีของเด็กในการใช้ชีวิตครอบครัวอย่างอบอุ่นมั่นคง มีการสื่อสารทางบวกระหว่างสมาชิกในครอบครัว มีการปฏิบัติต่อกันด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาต่างๆ และมีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต

๑.๒.๓ ต้องพิจารณาเลือกสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามมาตรฐานการเลี้ยงดูเด็กอายุต่ำกว่า ๓ ปี

๑.๒.๔ ตระหนักถึงความสำคัญที่จะร่วมมือกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กตามวัย

๑.๒.๕ ให้ความร่วมมือ ปฏิบัติตามคำแนะนำของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เลี้ยงดูเด็กด้วยการให้ความรัก ความอบอุ่น ความเอื้ออาทร ความปลอดภัย และ ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ตลอดจนส่งเสริมให้เด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๑.๒.๖ ประสานความร่วมมือระหว่างบ้านและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในการพัฒนาเด็ก ไปในทิศทางเดียวกัน

๑.๒.๗ สร้างความคุ้นเคยระหว่างเด็กกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ก่อนที่จะให้เด็กเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

๒. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

๒.๑ บุคลากรในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

๒.๑.๑ บุคลากรทุกคนในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องตระหนักถึงการสร้างบรรยากาศของความรัก ความอบอุ่น มีความเป็นมิตร มีความเมตตาต่อเด็กและ ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความไว้วางใจผู้อื่น อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการปรับตัวเข้ากับ สภาพแวดล้อมใหม่

๒.๑.๒ บุคลากรทุกคนในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรเป็นแบบอย่าง ที่ดีให้กับเด็ก เช่น มีความเมตตา มีการใช้ภาษาที่สร้างสรรค์ มีกิริยามารยาทสุภาพ ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ฯลฯ

๒.๒ การจัดกิจกรรม

๒.๒.๑ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมใหม่ ทั้งในด้านบุคคล ได้แก่ ครู เด็ก และบุคลากรอื่น ด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ให้โอกาสเด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง จัดเตรียมของเล่นและสื่อเพื่อการเรียนรู้ ให้เด็กได้สำรวจ ค้นคว้า ทดลองสิ่งใหม่ๆ ตามลำพังและเป็นกลุ่มในสถานที่ปลอดภัย แต่ไม่ควรละทิ้งให้เด็กอยู่ตามลำพัง

๒.๒.๒ ให้คำชมเมื่อเด็กทำถูกต้อง แต่ไม่ลงโทษหรือคว่ำอย่างรุนแรงเมื่อทำไม่ถูก และควรอธิบายให้เด็กเข้าใจ

๒.๒.๓ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน และส่งเสริมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเองตามโอกาส

๒.๒.๔ จัดกิจกรรมที่สร้างสัมพันธภาพระหว่างบ้านกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างสม่ำเสมอจนเกิดความใกล้ชิดระหว่างบ้านกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
สำหรับเด็กอายุ ๓-๕ ปี

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ ๓ - ๕ ปี

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ ๓ - ๕ ปีเป็นการจัดการศึกษา ในลักษณะของการอบรม เลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ ๓-๕ ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และ สติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จึง กำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

๑. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
 ๒. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
 ๓. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
 ๔. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
 ๕. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
 ๖. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
 ๗. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
 ๘. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๙. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
 ๑๐. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
 ๑๑. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
 ๑๒. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ ๓-๕ ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่าง บุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ พัฒนาการเด็กในแต่ละ ช่วงอายุอาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และการพัฒนาจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ถ้าสังเกตพบว่าเด็กไม่มี

ความก้าวหน้าอย่างชัดเจนต้องพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขได้ทันทั่วที่
คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ ๓-๕ ปี มีดังนี้

เด็กอายุ ๓ ปี

พัฒนาการด้านร่างกาย

- กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้
- รับลูกบอลด้วยมือและลำตัว
- เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้
- เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้
- ใช้กรรไกรมือเดียวได้

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก
- ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม
- กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดขึ้นน้อยลง

พัฒนาการด้านสังคม

- รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง
- ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น)
- เล่นสมมติได้
- รู้จักรอคอย

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- สำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกันและต่างกันได้
- บอกชื่อของตนเองได้
- ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา
- สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆได้
- สนใจนิทานและเรื่องราวต่าง ๆ
- ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองง่ายๆและแสดงท่าทางเลียนแบบได้
- รู้จักใช้คำถาม “อะไร”
- สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ
- อยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว

เด็กอายุ ๔ ปี

พัฒนาการด้านร่างกาย

- กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้
- รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง
- เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้
- เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้
- ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้
- กระทบกระเจิงไม่ชอบอยู่เฉย

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์
- เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเองและผู้อื่น
- ชอบทำทนายผู้ใหญ่
- ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ

พัฒนาการด้านสังคม

- แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง
- เล่นร่วมกับคนอื่นได้
- รอคอยตามลำดับก่อน-หลัง
- แบ่งของให้คนอื่น
- เก็บของเล่นเข้าที่ได้

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าได้
- บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้
- พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ
- สนทนาโต้ตอบ / เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง
- สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น
- รู้จักใช้คำถาม “ทำไม”

เด็กอายุ ๕ ปี

พัฒนาการด้านร่างกาย

- กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้
- รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง
- เดินขึ้น ลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว
- เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้
- ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด
- ใช้ก้ำมเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ
- ยึดตัว คล่องแคล่ว

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม
- ชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น
- ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

พัฒนาการด้านสังคม

- ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง
- เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้
- พบผู้ใหญ่ รู้จักไหว้ ทำความเคารพ
- รู้จักขอบคุณ เมื่อรับของจากผู้ใหญ่
- รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- บอกความแตกต่างของกลิ้ง สี เสียง รส รูปร่าง จำแนก และจัดหมวดหมู่สิ่งของได้
- บอกชื่อ นามสกุล และอายุของตนเองได้
- พยายามหาวิธีแก้ปัญหาคด้วยตนเอง
- สนทนาโต้ตอบ / เล่าเป็นเรื่องราวได้
- สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นและ แปลกใหม่
- รู้จักใช้คำถาม “ทำไม” “อย่างไร”
- เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม
- นับปากเปล่าได้ถึง ๒๐

ระยะเวลาเรียน

ใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก ๑ - ๓ ปีการศึกษาโดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็กอายุ ๓-๕ ปีจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่ที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิดหรือมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ จะไม่เน้นเนื้อหา การท่องจำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการจำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญ และจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการใช้ภาษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ขณะเดียวกันควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย เป็นต้น

ผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษา อาจนำสาระการเรียนรู้มาจัดในลักษณะหน่วย การสอนแบบ บูรณาการหรือเลือกใช้วิธีการที่สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย สาระการเรียนรู้กำหนดเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

๑. ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และ สติปัญญาช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้าง องค์ความรู้ โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่างๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมกันด้วย ประสบการณ์สำคัญ มีดังนี้

๑.๑ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่

๑.๑.๑ การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่

- การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่
- การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์
- การเล่นเกมเล่นสนาม

๑.๑.๒ การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก

- การเล่นเกมเล่นสัมผัส
- การเขียนภาพและการเล่นกับสี

- การปั้นและประดิษฐ์สิ่งต่างๆด้วยดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งไม้ เศษวัสดุ ฯลฯ
- การต่อของ บรรจุ เท และแยกชิ้นส่วน

๑.๑.๓ การศึกษาสุขภาพ

- การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย

๑.๑.๔ การศึกษาความปลอดภัย

- การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นในกิจวัตรประจำวัน

๑.๒ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่

๑.๒.๑ ดนตรี

- การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี
- การเล่นเครื่องดนตรีง่าย ๆ เช่น เครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภทตี ฯลฯ
- การร้องเพลง

๑.๒.๒ ศูนย์วิทยภาพ

- การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม
- การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลกขำขันและเรื่องราวเหตุการณ์ที่สนุกสนานต่างๆ

๑.๒.๓ การเล่น

- การเล่นอิสระ
- การเล่นรายบุคคล การเล่นเป็นกลุ่ม
- การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

๑.๒.๔ คุณธรรมจริยธรรม

- การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ

๑.๓ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่

การเรียนรู้ทางสังคม

- การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง
- การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ
- การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น
- การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
- การแก้ปัญหาในการเล่น
- การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย

๑.๔ ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่

๑.๔.๑ การคิด

- การรู้จักสิ่งต่าง ๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น
- การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่าง ๆ
- การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่าง ๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง
- การรับรู้ และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่น และผลงาน
- การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ วัสดุ ต่าง ๆ

๑.๔.๒ การใช้ภาษา

- การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด
- การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง หรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง
- การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ
- การฟังเรื่องราวนิทาน คำคล้องจอง คำกลอน
- การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เขียนภาพ เขียนจิตเขียนเขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเอง
- การอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็กอ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน/เรื่องราวที่สนใจ

๑.๔.๓ การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ

- การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างของสิ่งต่าง ๆ
- การจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม
- การเปรียบเทียบ เช่น ยาว/สั้น ขรุขระ/เรียบ ฯลฯ
- การเรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ
- การคาดคะเนสิ่งต่างๆ
- การตั้งสมมติฐาน
- การทดลองสิ่งต่างๆ
- การสืบค้นข้อมูล
- การใช้หรืออธิบายสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

๑.๔.๔ จำนวน

- การเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน
- การนับสิ่งต่าง ๆ
- การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง

- การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนหรือปริมาณ

๑.๔.๕ มิติสัมพันธ์ (พื้นที่ / ระยะ)

- การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุและการเทออก
- การสังเกตสิ่งต่าง ๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่าง ๆ กัน
- การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่างๆที่สัมพันธ์กัน
- การอธิบายในเรื่องทิศทางเคลื่อนที่ของคนและสิ่งต่างๆ
- การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ

๑.๔.๖ เวลา

- การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ
- การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ ฯลฯ
- การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ
- การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู

๒. สารที่ควรเรียนรู้

สารที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่าน ประสบการณ์สำคัญที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งนี้อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก สารที่เด็กอายุ ๓ – ๕ ปี ควรเรียนรู้ มีดังนี้

๑. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตา รู้จักอวัยวะต่าง ๆ วิธีระวังรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย เรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองคนเดียว หรือกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดี

๒. เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรได้มีโอกาสรู้จัก และรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่างๆที่เด็กต้องเกี่ยวข้อง หรือมีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

๓. ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรรู้จักสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน ฯลฯ

๔. สิ่งต่างๆรอบตัวเด็ก เด็กควรรู้จักสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่างๆ รอบตัว สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ ๓ – ๕ ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมี หลักการ และแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

๑. หลักการจัดประสบการณ์

- ๑.๑ จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
- ๑.๒ เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่าง ระหว่าง บุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
- ๑.๓ จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต
- ๑.๔ จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่ง ของการจัดประสบการณ์
- ๑.๕ ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

๒. แนวทางการจัดประสบการณ์

- ๒.๑ จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะและ ระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- ๒.๒ จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้คือ เด็กได้ลงมือ กระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิด แก้ปัญหาด้วยตนเอง
- ๒.๓ จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้
- ๒.๔ จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำและนำเสนอ ความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
- ๒.๕ จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้อสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือ ในลักษณะต่าง ๆ กัน
- ๒.๖ จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก
- ๒.๗ จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๒.๘ จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและ แผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้อาการณไว้

๒.๙ ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การสนับสนุน สื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

๒.๑๐ จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและ การเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

๓. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ ๓-๕ ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใดและอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

๓.๑ หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

๓.๑.๑ กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน

๓.๑.๒ กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า ๒๐ นาที

๓.๑.๓ กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ ๔๐-๖๐ นาที

๓.๑.๔ กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

๓.๒ ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน ต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

๓.๒.๑ **การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่** เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่าง ๆ จึงควรจัด กิจกรรม โดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

๓.๒.๒ **การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก** เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรม โดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส้อม ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

๓.๒.๓ การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมี

ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัด กิจกรรมต่างๆผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาส ตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

๓.๒.๔ การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่าง

เหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวมเก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

๓.๒.๕ การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก

เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

๓.๒.๖ การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึก

ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความ หลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และบุคลากรที่แวดล้อมต้อง เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็น สำคัญ

๓.๒.๗ การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนา

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่างๆรอบตัว โดยใช้ กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่างๆอย่างอิสระ ตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กเล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่ง ต่างๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่างๆ ฯลฯ

การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ ๓-๕ ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็น ส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้ เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ให้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณา ปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม ให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตร การประเมินพัฒนาการควรมียึดหลัก ดังนี้

๑. ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก
๒. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
๓. สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน
๔. ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและฉบับที่กไว้เป็นหลักฐาน
๕. ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลายๆด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ

สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ ๓-๕ ปี ได้แก่ การสังเกต การบันทึก พฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เก็บอย่างมีระบบ

การจัดหลักสูตรสถานศึกษา

๑. จุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงานและสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน กำหนด จุดหมายของหลักสูตรที่มุ่งให้เด็กมีการพัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างเหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างของบุคคล เพื่อพัฒนาเด็กให้เกิดความสุขในการเรียนรู้ เกิดทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต รวมทั้งการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก

๒. การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจะต้องสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ดังนั้นสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรดำเนินการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

๒.๑ ศึกษาทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและเอกสารหลักสูตรอื่นๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการของ ชุมชนและท้องถิ่น

๒.๒ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ สารการเรียนรู้รายปี การจัดประสบการณ์ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ รวมทั้งจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ทั้งนี้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอาจกำหนดหัวข้ออื่นๆได้ตามความเหมาะสมและความจำเป็นของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

๒.๓ การประเมิน เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบหลักสูตรของสถานศึกษา แบ่งออกเป็น การประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตรหลังจากที่ได้จัดทำแล้ว โดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ การประเมินระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดี

เพียงใด ควรมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด และการประเมินหลังการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบหลักสูตรทั้งระบบหลังจากที่ใช้หลักสูตรครบแต่ละช่วงอายุเพื่อสรุปผลว่าหลักสูตรที่จัดทำควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างไร

การจัดการศึกษาปฐมวัย (เด็กอายุ ๓-๕ ปี) สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส เด็กที่มีความสามารถพิเศษ สามารถปรับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กแต่ละประเภท

การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑

การสร้างรอยเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ มีความสำคัญอย่างยิ่ง บุคลากรทุกฝ่ายจะต้องให้ความสนใจต่อการช่วยลดช่องว่างของความไม่เข้าใจในการจัดการศึกษาทั้งสองระดับ ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน ตัวเด็ก ผู้สอน ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ ทั้งระบบ การสร้างรอยเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ จะประสบผลสำเร็จได้ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทเป็นผู้นำในการสร้างรอยเชื่อมต่อ โดยเฉพาะระหว่างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในช่วงอายุ ๓-๕ ปีกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดยต้องศึกษาหลักสูตรทั้งสองระดับ เพื่อทำความเข้าใจ จัดระบบการบริหารงานด้านวิชาการที่จะเอื้อต่อการเชื่อมโยงการศึกษาโดยการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างรอยเชื่อมต่อ ดังตัวอย่างกิจกรรมต่อไปนี้

๑.๑ จัดประชุมผู้สอนระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาร่วมกันพัฒนารอยเชื่อมต่อของหลักสูตรทั้งสองระดับให้เป็นแนวปฏิบัติของสถานศึกษาเพื่อผู้สอนทั้งสองระดับจะได้เตรียมการสอนให้สอดคล้องกับเด็กวัยนี้

๑.๒ จัดหาเอกสารด้านหลักสูตร และเอกสารทางวิชาการของทั้งสองระดับ มาไว้ให้ผู้สอนและบุคลากรอื่นๆ ได้ศึกษาทำความเข้าใจ อย่างสะดวกและเพียงพอ

๑.๓ จัดกิจกรรมให้ผู้สอนทั้งสองระดับมีโอกาสแลกเปลี่ยนเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ ที่ได้รับจากการอบรม ดูงาน ซึ่งไม่ควรจัดให้เฉพาะผู้สอนในระดับเดียวกันเท่านั้น

๑.๔ จัดเอกสารเผยแพร่ตลอดจนกิจกรรมสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

๑.๕ ระหว่างที่เด็กอยู่ในระดับปฐมวัย ผู้บริหารควรจัดให้มีการพบปะทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง เพื่อผู้ปกครองจะได้สร้างความเข้าใจและสนับสนุนการเรียนการสอนของบุตรหลานตนได้อย่างถูกต้อง

๑.๖ สถานศึกษาที่มีเด็กทั้งสองระดับควรจัดกิจกรรมที่ผู้สอน ผู้ปกครองและเด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันในบางโอกาส

๑.๗ สถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาทั้งสองระดับ ควรจัดปฐมนิเทศ ผู้ปกครอง ๒ ครั้ง คือก่อนเด็กเข้าเรียนระดับปฐมวัย และก่อนเด็กจะเลื่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจการศึกษาทั้งสองระดับ และให้ความร่วมมือช่วยเหลือเด็กให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้ดีขึ้น

๒. ผู้สอนระดับปฐมวัย

ผู้สอนระดับปฐมวัย นอกจากจะต้องศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กของตนแล้ว ควรศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองและบุคลากรอื่นๆ รวมทั้งช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวก่อนเลื่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โดย ผู้สอนอาจจัดกิจกรรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

๒.๑ เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อส่งต่อผู้สอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนระดับประถมศึกษาสามารถใช้ข้อมูลนั้นช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวเข้ากับการเรียนรู้ใหม่ต่อไป

๒.๒ พุดคุยกับเด็กถึงประสบการณ์ที่ดี ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เพื่อให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

๒.๓ จัดให้เด็กได้มีโอกาสทำความรู้จักกับผู้สอนตลอดจนสภาพแวดล้อม บรรยากาศของห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ทั้งที่อยู่ในสถานศึกษาเดียวกันหรือ สถานศึกษาอื่น

๓. ผู้สอนระดับประถมศึกษา

ผู้สอนระดับประถมศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการ จัดประสบการณ์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนา จัดการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ของตนให้ต่อเนื่องกับการพัฒนาเด็กในระดับปฐมวัย ดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

๓.๑ จัดกิจกรรมให้เด็กและผู้ปกครองมีโอกาสได้ทำความรู้จักคุ้นเคยกับ ผู้สอน และห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ก่อนเปิดภาคเรียน

๓.๒ จัดสภาพห้องเรียนให้ใกล้เคียงกับห้องเรียนระดับปฐมวัย โดยจัดให้มี มุมประสบการณ์ภายในห้องเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ เช่น มุมหนังสือ มุมเกมการศึกษา มุมของเล่น เพื่อช่วยให้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ได้ปรับตัวและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

๓.๓ จัดกิจกรรมสร้างข้อตกลงที่เกิดจากเด็กร่วมกันเกี่ยวกับการปฏิบัติตน

๓.๔ เผยแพร่ข่าวสารด้านการเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กผู้ปกครอง และชุมชน

๔. ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษา

ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาต้องทำความเข้าใจหลักสูตรของ การศึกษาทั้งสองระดับและเข้าใจว่าถึงแม้เด็กจะอยู่ในระดับประถมศึกษาแล้วแต่เด็กยังต้องการความรัก ความเอาใจใส่ การดูแลและการปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ได้แตกต่างไปจากระดับปฐมวัยและควรให้ความร่วมมือกับผู้สอนและสถานศึกษาในการช่วยเตรียมตัวเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวได้เร็วยิ่งขึ้น

การกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงาน

การจัดการศึกษาปฐมวัยมีหลักการสำคัญในการให้สังคม ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกระจายอำนาจการศึกษาลงไปยังท้องถิ่นโดยตรง โดยเฉพาะสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นผู้จัดการศึกษาในระดับนี้ ดังนั้นเพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษาปฐมวัย มีคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม จำเป็นต้องมีระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานที่มี ประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา เห็นความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน การวางแผน และดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาและระบบการประกันคุณภาพที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้อง โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบ เครือข่ายครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ตั้งแต่ระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลทุกระดับและทุกอาชีพ การกำกับดูแลและประเมินผลต้องมีการรายงานผลจากทุกระดับให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อนำข้อมูลจากรายงานผลมาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

ภาคผนวก

คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๔๖

ที่ปรึกษา

๑. นายประพัฒน์พงศ์	เสนาฤทธิ์	อธิบดีกรมวิชาการ
๒. นางอารีรัตน์	วัฒนสิน	รองอธิบดีกรมวิชาการ
๓. นายประสาท	สอานวงศ์	รองอธิบดีกรมวิชาการ
๔. รศ.พญ.นิตยา	กชภักดี	ผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติ- เพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว

คณะกรรมการ

๑. นางสาวชดา วิทยุติ	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ	ประธาน
๒. นางสาวศรีสมร พุ่มสะอาด	ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักสูตร	รองประธาน
๓. ผศ.พัชรี ผลโยธิน	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	รองประธาน
๔. รศ.อารมณี สุวรรณपाल	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	กรรมการ
๕. รศ.จิตตินันท์ เฉชะคุปต์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	กรรมการ
๖. ผศ.ฉันทนา ภาคบงกช	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	กรรมการ
๗. ผศ.บุญบง ดันติวงศ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	กรรมการ
๘. นางสาวสุจินดา ขจรรุ่งศิลป์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	กรรมการ
๙. พญ.สุรชาติพิทย์ ศิริจันทร์เพ็ญ	สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็ก และครอบครัว	กรรมการ
๑๐. นางสาวอรพินทร์ เหล่าสุวรรณพงษ์	สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็ก	กรรมการ และครอบครัว
๑๑. นางทิพย์สุดา สุเมธเสนีย์	สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับ เด็กปฐมวัย	กรรมการ
๑๒. นางศิริลักษณ์ สืบวงศ์แพทย์	วุฒิสถาบันการคลังสมอง	กรรมการ
๑๓. นางธิดา พิทักษ์สินสุข	สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๑๔. นางสาวจิง ว่องเดชากุล	กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
๑๕. นางสาวอรจณีลดา วุฒิจันทร์	กรมการศาสนา	กรรมการ
๑๖. พ.ต.ท.พัชรวิวัฒน์ ใจสุข	กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน	กรรมการ

๑๗.	นางแจ่มจันทร์ เกียรติกุล	กรมประชาสงเคราะห์	กรรมการ
๑๘.	นางขวัญฟ้า รังสิยานนท์	สถาบันราชภัฏสวนดุสิต	กรรมการ
๑๙.	นางสาวอุไรวรรณ มีเพียร	สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี	กรรมการ
๒๐.	นางสาวสุภัทรา คงเรือง	สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	กรรมการ
๒๑.	นางฉัฐกานต์ ต่อเจริญ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	กรรมการ
๒๒.	นายวัฒนา มัคคสมัน	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน	กรรมการ
๒๓.	นางสาววรรณาท รักสกุลไทย	โรงเรียนเกษมพิทยา สช.	กรรมการ
๒๔.	นางศรีนทร วิฑยะสิรินันท์	โรงเรียนบางกอกพัฒนา สช.	กรรมการ
๒๕.	นายจำลอง ภูบ่ารุง	สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร	กรรมการ
๒๖.	นางปิยะธิดา เกษสุวรรณ	สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร	กรรมการ
๒๗.	นางสาวพรรัถ อินทามะระ	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	กรรมการ
๒๘.	นางสาวสมจิตร เอื้ออรุณ	สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่	กรรมการ
๒๙.	นายสำเร็จ จันทร์โอกุล	โรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายก สปช.	กรรมการ
๓๐.	นางจิรวรรณ กาละดี	โรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายก สปช.	กรรมการ
๓๑.	นางสาวแน่นน้อย แจ็งศิริกุล	โรงเรียนอนุบาลสมุทรสงคราม สปช.	กรรมการ
๓๒.	นางเพ็ญพรรณ ยูวะเวส	โรงเรียนอนุบาลสามเสน สปช.	กรรมการ
๓๓.	นางรุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี	โรงเรียนอนุบาลสามเสน สปช.	กรรมการ
๓๔.	นางสาวนฤมล เนียมหอม	โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ สปช.	กรรมการ
๓๕.	นางน้ำฝน ปิยะ	โรงเรียนอนุบาลเมืองระยอง สปช.	กรรมการ
๓๖.	นางสาวชูลี ช่วยเอื้อ	โรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช สปช.	กรรมการ
๓๗.	นางสาวอุทัย ธารมรรค	โรงเรียนอนุบาลราชบุรี สปช.	กรรมการ
๓๘.	นางจุฬาลักษณ์ พงษ์สังข์	โรงเรียนวัดไม้ตราสมาชิการาม	กรรมการ
๓๙.	นางสาวราตี ทองสวัสดิ์	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๔๐.	นายวิรัช ้วยวุฒิ	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๔๑.	นางสาวนัยนา สุริย์ชัยนรินทร์	ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ	กรรมการและเลขานุการ
๔๒.	นางเสาวภา นาคทอง	ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ	กรรมการและผู้ช่วย เลขานุการ
๔๓.	นางภาวิณี แสันทวีสุข	ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ	กรรมการและผู้ช่วย เลขานุการ